

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 9 kwietnia 2015 r Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmówił M. P. i E. P. prawa do wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej od dnia 1 czerwca 2014 roku do dnia 31 stycznia 2015 roku oraz zobowiązano do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia we wskazanym okresie co do M. P. w kwocie 6 282,72 złotych zaś odnośnie E. P. w kwocie 7 869,20 złotych, ze świadczenia należnego skarżących podjęto od dnia 1 maja 2015 roku potrącenia z tytułu nienależnie pobranego świadczenia /decyzje – akta KRUS/

Odwołanie od w/w decyzji złożyli M. i E. małżonkowie P. w dniu 24 kwietnia 2015 r. wnosząc o zmianę zaskarżonych decyzji i przyznanie prawa do wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej wskazując, że nie prowadzili gospodarstwa rolnego w związku z odwołaniem darowizny /odwołanie – k. 2 /

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania podając, że wnioskodawcy w związku z cofnięciem darowizny w postaci 1/2 części zabudowanej nieruchomości rolnej w dniu 23 maja 2014 roku stali się współwłaścicielami w 1/2 części gospodarstwa rolnego i udziały nabyte w tym trybie przekazali w drodze darowizny córce G. G. (1) dopiero w dniu 23 lutego 2015 roku

/odpowiedź na odwołanie – k. 10 - 11/.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. P. i E. P. do 23 lutego 2015 roku byli współwłaścicielami gospodarstwa rolnego o powierzchni 7,44 ha, położonego w L. (...)

/bezsporne/

Wnioskodawcy M. P. i E. P. w dniu 24 stycznia 2002 roku przekazali na podstawie umowy darowizny sporządzonej w formie aktu notarialnego nieruchomości rolną położoną w L. o obszarze 18,21 ha córkom E. R. i J. W. obszar 10,77 ha oraz córce i zięciowi G. i A. małżonkom G. obszar 7,44 ha

/ akt notarialny – k. 38 – 42 akt KRUS/.

Decyzją z dnia 14 lutego 2002 roku przyznano E. P. prawo do emerytury rolniczej, zaś decyzją z dnia 10 lipca 2006 roku M. P. / decyzje – akta KRUS –u/.

W dniu 12 marca 2015 roku M. P. i E. P. doręczyli do PT KRUS w Ł. w formie aktu notarialnego sporządzonego w dniu 23 maja 2014 roku oświadczenie o wyrażeniu zgody na przejście udziału we własności nieruchomości. Akt notarialny został sporządzony w ramach realizacji wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 8 października 2013 roku w sprawie sygn. akt I C 1775/12 w sprawie z powództwa M. P. i E. P. przeciwko A. G. orzekającego o zobowiązaniu A. G. do złożenia oświadczenia woli, że przenosi na rzecz E. P. i M. P. 1/2 części zabudowanej nieruchomości rolnej położonej w L. (...) o obszarze 7,44 ha.

Udziały nabyte przez małżonków M. i E. P. przekazane zostały w drodze darowizny ich córce G. G. (1) w dniu 23 lutego 2015 roku / akt notarialny – k. 55 – 59 ; k. 60 – 63/.

Organ rentowy odmówił prawa do wypłaty części uzupełniającej świadczenia od dnia 01 czerwca 2014 roku do dnia 31 stycznia 2015 roku

/decyzje – akta KRUS/.

Z zeznań świadków i wnioskodawców wynika, że od czasu odwołania darowizny wnioskodawcy M. i E. P. nie prowadzą gospodarstwa rolnego. Wnioskodawcy początkowo przekazali gospodarstwo rolne córce G. G. (1) i jej mężowi A. G..

Córka początkowo prowadziła gospodarstwo rolne z mężem, od czasu odwołania darowizny wobec A. G. sama je częściowo uprawiała a częściowo wdzierzała. Dzierżawca syn L. K. wykonuje prace w gospodarstwie rolnym od około 10 lat a na pewno po odwołaniu darowizny. Wnioskodawcy nie podjęli pracy w gospodarstwie rolnym od czasu odwołania darowizny

/ zeznania świadka R. F. – k. 20; zeznania świadka G. G. (1) – k. 20; zeznania świadka L. K. –k.20 ; zeznania wnioskodawców – k. 20/.

Zaskarżonymi decyzjami z dnia 9 kwietnia 2015 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w Ł. odmówił prawa do wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej i zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, gdyż w okresie od 01 czerwca 2014 roku do dnia 31 stycznia 2015 roku wnioskodawcy pobierali nienależnie część uzupełniającą wypłacanych emerytur /decyzje – akta KRUS/.

Powyższy stan faktyczny został ustalony na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach KRUS i aktach sprawy, których wiarygodności nie kwestionowała żadna ze stron, a Sąd nie znalazł żadnych powodów by podważać ich wartość dowodową z urzędu. Ponadto ustalenia faktyczne Sąd oparł na zeznaniach świadków i wnioskodawców. Wszystkie te zeznania świadków, wnioskodawców uznać należy za wiarygodne. Natomiast wynika z nich, że wnioskodawcy po odwołaniu darowizny w maju 2014 roku nie pracowali już i nie pracują w gospodarstwie rolnym. Ponadto w spornym okresie wnioskodawcy nie byli posiadaczami gospodarstwa rolnego wobec braku wydzielenia ich udziału z gospodarstwa posiadanego i zarządzanego przez córkę.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się zasadne.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy z 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2015 r., poz. 704 ze zm.) wypłata emerytury i renty rolniczej z ubezpieczenia ulega częściowemu zawieszeniu na zasadach określonych w ust. 2-8, jeżeli emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą. W ust. 2 art. 28 ustawy postanowiono, że zawieszenie wypłaty dotyczy:

1) części uzupełniającej emerytury rolniczej lub renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy,

2) emerytury lub renty inwalidzkiej z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin w części równej 95% emerytury podstawowej

- i obejmuje całość lub określony ułamek tej części świadczenia; ilekroć w ust. 3 i 5-7 jest mowa o zawieszeniu wypłaty w całości, w połowie albo w jednej czwartej - rozumie się odpowiednio zawieszenie wypłaty tej części świadczenia, jej połowy albo jednej

Zgodnie zaś z ustępem 3. powołanego przepisu wypłata ulega zawieszeniu w całości, jeżeli rencista lub emeryt nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, z zastrzeżeniem ust. 5-7 i 9-11.

W myśl ustępu 4 powyższego przepisu uznaje się, że rencista lub emeryt zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając:

1) gruntów wdzierżawionych, na podstawie umowy pisemnej zawartej co najmniej na 10 lat i zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków, osobie niebędącej:

a) małżonkiem emeryta lub rencisty,

b) jego zstępnym lub pasierbem,

c) osobą pozostającą z emerytem lub rencistą we wspólnym gospodarstwie domowym,

d) małżonkiem osoby, o której mowa w lit. b lub c.

2) gruntów trwale wyłączonych z produkcji rolniczej na podstawie odrębnych przepisów, w tym zalesionych gruntów rolnych;

3) gruntów i działów specjalnych należących do małżonka, z którym emeryt lub rencista zawarł związek małżeński po ustaleniu prawa do emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia;

4) własności (udziału we współwłasności) nieustalonej odpowiednimi dokumentami urzędowymi, jeżeli grunty będące przedmiotem tej własności (współwłasności) nie znajdują się w posiadaniu rolnika lub jego małżonka.

Zgodnie z ust. 5 art. 28 jeżeli emeryt lub rencista jest długotrwale niezdolny do pracy wskutek wypadku przy pracy rolniczej albo rolniczej choroby zawodowej, wypłata świadczenia przez okres dwóch lat od tego wypadku albo od zachorowania na tę chorobę ulega zawieszeniu tylko w połowie.

W ustępie 6 art. 28 przewidziano, że wypłata ulega zawieszeniu w połowie, jeżeli:

1) (uchylony);

2) rencista pobiera okresową rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy, nie dłużej jednak niż przez dwa lata.

Zgodnie z ust. 7 art. 28 wypłata ulega zawieszeniu w jednej czwartej, jeżeli:

1) emeryt lub rencista nie zawarł umowy z następcą stosownie do przepisów rozdziału 7 i nie ma możliwości sprzedaży nieruchomości wchodzących w skład gospodarstwa rolnego co najmniej po cenie odpowiadającej ich oszacowaniu według przepisów o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa albo

2) trwają czynności zmierzające do wywłaszczenia tych nieruchomości, ich wykupu na cel uzasadniający wywłaszczenie albo do trwałego wyłączenia gruntów z produkcji rolniczej na podstawie odrębnych przepisów lub

3) nieruchomości te są położone w strefie ochronnej lub na innym obszarze specjalnym, utworzonym na podstawie odrębnych przepisów w związku z wprowadzeniem ograniczeń w użytkowaniu gruntów rolnych albo w celach ochronnych.

W ustępie 8 postanowiono, że jeżeli wypłata ulega zawieszeniu w myśl ust. 3 lub 5, zawieszona jest w całości wypłata dodatku pielęgnacyjnego, przysługującego z tytułu ukończenia 75 lat.

Z kolei ust. 9 art. 28 stanowi, iż w przypadku podjęcia działalności rolniczej na gruntach:

1) nabytych w drodze dziedziczenia lub

2) uprzednio wydzierżawionych co najmniej na 10 lat, jeżeli dzierżawa ustała wcześniej z przyczyn niezależnych od wydzierżawiającego, lub

3) odzyskanych w wyniku rozwiązania - z przyczyn niezależnych od uprawnionego - umowy, na podstawie której uprzednio zbył on te grunty, albo w wyniku uchylenia lub stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej

- wypłata nie ulega zawieszeniu przez okres jednego roku.

Z brzmienia ust. 10 art. 28 wynika, że w przypadku zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej polegającej na przekazaniu gospodarstwa rolnego w formie aktu notarialnego osobie niepełnoletniej wypłata ulega zawieszeniu w całości do czasu osiągnięcia przez tę osobę 18 lat.

Z kolei zgodnie z treścią ust. 11 art. 28 w przypadku, gdy rencista lub emeryt uprawniony do emerytury z art. 19 ust. 1 prowadzi działalność rolniczą z małżonkiem podlegającym ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu z mocy ustawy, wypłata nie ulega zawieszeniu.

Analizując okoliczności sprawy Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że organ rentowy dokonał błędnej wykładni przepisu art. 28 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i doszedł do niewłaściwego wniosku, uznając że wnioskodawcy nie zaprzestali prowadzenia działalności rolniczej w spornym okresie od 01 czerwca 2014 roku do 31 stycznia 2015 roku jako, że od 23 maja 2014 roku do 23 lutego 2015 roku byli współwłaścicielami gospodarstwa rolnego. W ocenie Sądu Okręgowego przepis art. 28 ust.4 ustawy nie reguluje wyczerpująco sytuacji, w których uzasadnione jest przyjęcie, że rencista lub emeryt zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, ale wskazuje jedno z kryteriów, kiedy należy uznać, że emeryt nie prowadzi już działalności rolniczej. Z przepisu tego nie wynika natomiast, że przez sam fakt, iż rencista czy też emeryt jest właścicielem gospodarstwa rolnego, uzasadnione jest przyjęcie, że taki ubezpieczony nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej. W ocenie Sądu o tym, czy rencista lub emeryt zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej decyduje każdorazowo stan faktyczny, a zatem fakt, czy dana osoba rzeczywiście prowadzi działalność rolniczą i pracuje w gospodarstwie rolnym, zarządza tym gospodarstwem.

Na stanowisku takim, które jest już ugruntowane w judykaturze od wielu lat, stoi również Sąd Najwyższy (vide: uchwała SN z 6 maja 2004r., II UZP 5/06, OSNP 2004/22/389), a także Sąd Apelacyjny w Łodzi, który w wyroku z dnia 11 czerwca 2013 r. w sprawie III AUa 1529/12, w sposób stanowczy wypowiedział się, że „wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika, który będąc właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, nie ulega zawieszeniu na podstawie art. 28 ust. 1 i 3 w związku z ust. 4 tej ustawy. Przepis art. 28 ust. 4 ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników należy interpretować w zgodzie z art. 6 pkt 1 i 3, w którym podmiotem ubezpieczenia nie jest właściciel lub posiadacz gospodarstwa rolnego, lecz wyłącznie osoba prowadząca działalność rolniczą w posiadanym gospodarstwie rolnym. Powyższe prowadzi do wniosku, że własność lub posiadanie gospodarstwa rolnego, które obecnie pozostają poza sferą stosunku ubezpieczenia społecznego rolników i są prawnie obojętne przy objęciu ubezpieczeniem, nie mogą mieć wpływu na wysokość pobieranych świadczeń. Uzyskanie możliwości pobierania pełnego świadczenia może zależeć tylko (i zależy) od zaprzestania działalności rolniczej, zatem właściciele gruntów innych niż wymienione w art. 28 ust. 4 pkt 1-7 ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników mogą dowodzić, że nie są już rolnikami, gdyż nie prowadzą na nich działalności rolniczej” (tak w wyroku SA w Łodzi z 11.06.2013 r., III AUa 1529/12, LEX nr 1335687).

Podobne stanowisko zajął także Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 18 września 2014 r. w sprawie III AUa 2548/13 (Lex nr 1527055) i wskazał, że nie ulega zawieszeniu na podstawie art. 28 ust. 1 i 3 w związku z ust. 4 ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika, który będąc posiadaczem gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Tak samo wypowiedział się również Sąd Apelacyjny w Lublinie, który w wyroku z 1 sierpnia 2012r. w sprawie III AUa 615/12 (LEX nr 1216343) wskazał, że wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika, który będąc właścicielem gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy z 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, nie ulega zawieszeniu na podstawie art. 28 ust.1 i 3 w związku z ust. 4.

Analizując materiał dowodowy zebrany w sprawie wskazać należy, że Sąd oparł ustalenia w sprawie w oparciu o zeznania świadków jak i wnioskodawców co do faktu nie prowadzenia przez wnioskodawców od czasu odwołania darowizny gospodarstwa rolnego oraz co do tego, że nie byli oni jego posiadaczami.

Kwestią sporną pozostawało to, czy wnioskodawca został przez organ rentowy prawidłowo pouczony o braku prawa do pobierania części uzupełniającej świadczenia w 100%, zaś w konsekwencji czy świadczenie to było świadczeniem nienależnie pobranym w rozumieniu art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Zgodnie z art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.) osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu art. 138 ust. 1 w/w ustawy uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania (art. 138 ust. 2 pkt 1 w/w ustawy).

Zgodnie z treścią ust. 4 art. 138 ustawy emerytalnej, nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5.

Z art. 139 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej wynika, że ze świadczeń pieniężnych określonych w ustawie - po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych - podlegają potrąceniu, z uwzględnieniem art. 141, następujące należności kwoty nienależnie pobranych emerytur, rent i innych świadczeń z tytułu:

- a) zaopatrzenia emerytalnego oraz ubezpieczenia społecznego za okres przed dniem wejścia w życie ustawy,
- b) ubezpieczeń społecznych, o których mowa w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych, wraz z odsetkami za zwłokę w ich spłacie,
- c) zaopatrzenia określonego w odrębnych przepisach.

Wskazać należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono ugruntowany obecnie pogląd, że nienależnie pobrane świadczenie w rozumieniu art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, to świadczenie wypłacane mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczenia na skutek okoliczności leżących po stronie ubezpieczonego. Tym samym nie można przyjąć, aby doszło do nienależnego pobrania świadczenia, jeżeli jego wypłata (mimo zaistnienia wskazanych okoliczności) nastąpiła z przyczyn niezależnych od ubezpieczonego. Mogą to być zarówno przyczyny leżące po stronie organu rentowego (błąd) lub niezależne od tego organu. Sąd Najwyższy podkreślił, że na podstawie art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach można żądać zwrotu świadczenia, jeżeli osoba pobierająca była pouczona o braku prawa do ich pobierania. Pouczenie musi być należyte, czyli wyczerpujące i wyraźnie wskazujące okoliczności w jakich dochodzi do nienależnego pobrania świadczenia, dokonane w taki sposób, aby było zrozumiałe dla osoby, do której było skierowane. Pouczenie nie może być abstrakcyjne, obciążone brakiem konkretności (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 listopada 1998 roku w sprawie o sygn. akt II URN 46/95, OSNP 1996/12/174, lex numer 23750 i z dnia 17 lutego 2005 roku w sprawie o sygn. akt II UK 440/03, OSNP 2005/18/291, lex numer 155203). Warunkiem uznania świadczenia za nienależnie pobrane jest pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie w czasie pobierania świadczenia powoduje jego utratę (w całości lub w części). Pouczenie o takich okolicznościach nie może odnosić się indywidualnie do pobierającego świadczenie, gdyż nie da się przewidzieć, które z różnorodnych okoliczności wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy. W tym sensie wystarczające jest przytoczenie przepisów określających te okoliczności. Jednakże pouczenie musi być na tyle zrozumiałe, aby pobierający świadczenie mógł je odnieść do własnej sytuacji. Ponieważ pouczenie dotyczy zmian w stanie faktycznym i prawnym w stosunku do stanu istniejącego w dacie przyznania świadczenia, pobierający świadczenie musi mieć możliwość skonfrontowania zmian, jakie zaszły w jego przypadku, z treścią pouczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2008 roku w sprawie o sygn. akt I UK 394/07, lex numer 494135).

W ocenie Sądu niezależnie od tego czy wnioskodawcy otrzymali pouczenia organu rentowego zwarte w kierowanych do skarżących decyzjach rentowych, od których uzależniona jest możliwość żądania zwrotu świadczenia wobec ustalenia, iż wnioskodawcy w okresie od 1 czerwca 2014 roku do dnia 31 stycznia 2015 roku nie prowadzili gospodarstwa rolnego i nie byli jego posiadaczami należy przyjąć, iż pobierane w w/w okresie świadczenie nie było świadczeniem nienależnym i nie podlega zwrotowi.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc zmienił zaskarżone decyzje i ustalił, że małżonkowie M. P. i E. P. nie mają obowiązku zwrotu pobranych świadczeń, gdyż przysługiwało im prawo do wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej w okresie od 1 czerwca 2014 roku do 31 stycznia 2015 roku kiedy nie prowadzili gospodarstwa rolnego i nie byli jego posiadaczami.

Na podstawie art. 98 K.p.c. Sąd zasądził od organu rentowego na rzecz wnioskodawców zwrot kosztów zastępstwa procesowego, ustalając kwotę kosztów w oparciu o treść przepisu § 11 ust.2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. (tj. Dz. U z 2013 roku poz. 490).

ZARZĄDZENIE

- odpis wyroku wraz z uzasadnieniem oraz pouczeniem doręczyć rolniczemu organowi rentowemu.